

יד מהרש"א
מסכת פסחים
פרק אור לארבעה עשר
חלק ג'
דף יד. עד דף טו:

כה' ניסן תשס"ה

מפתח

סוגיא דר' חנינא סגן הכהנים	3
תמצית סוגיין מדף יד. לדף טו:	3
דף יד:	9
תוס' ד"ה דאיכא	9
תד"ה עם בשר	11
דף יד:	13
רש"י ד"ה מתניתין קשיתי'	13
תד"ה הכא טהור וטמא ותד"ה התם פסול וטמא ותד"ה דמדאורייתא בדף טו.	15
דף טו:	24
רש"י ד"ה יניחנה במקום התורפה וד"ה דיקא נמי	24
תד"ה ולד טומאה דרבנן	26
תד"ה דמדאורייתא	30
תד"ה ולד טומאה דאורייתא	31
דף טו:	35
גמ' אי הכי מאי מודה	35
רש"י ד"ה ר' יוסי לטעמי' כו' ורבינא דאית לי' כו' ומוקי לה לתוס' טומאה דר'	38
תד"ה נימא קסבר	42
תד"ה ר' יוסי לטעמי'	45

סוגיא דר' חנינא סגן הכהנים

תמצית סוגיין מדף יד. לדף טו:

- (1) לר' חנינא מותר להעלות דרגת טומאת קדשים משלישי לשני
- (2) ר' עקיבא מוסיף דמותר לשרוף שמן תרומה שנפסל בטבול יום ונעשה שלישי
 - (א) בנר שנטמא בטמא מת
 - (i) כלומר שמותר להעלות דרגת פסול לטומאה
 - (1) דהיינו שלישי
 - (ii) לדרגת ראשון לטומאה
- (3) אמר ר' מאיר מדבריהם למדנו ששורפין תרומת חמץ טהורה עם הטמאה בפסח
 - (א) כלומר
 - (i) תרומת חמץ בשעה שש בערב פסח אסורה מדרבנן
 - (ii) ומותר לשרפה עם תרומה טמאה שהיא ראשון
 - (iii) ובכך לטמא תרומת חמץ
 - (1) שעדיין לא היתה טמאה כלל
 - (2) לדרגת שני
- (4) ופליג ר' יוסי עלי' דר' מאיר ואומר ד"אינו מן המדה"
 - (א) ואסור לטמאות תרומת חמץ שהיא איסור דרבנן לדרגת שני לטומאה
- (5) ועכשיו עלינו לבאר כל שלב בגמרא
 - (א) מהו בדיוק קאמרי ר' חנינא ור' עקיבא
 - (ב) ואם להם כוון ר' מאיר באמרו מדבריהם למדנו
 - (ג) ומאי כוונת ר' יוסי
 - (i) בדפליג עלי' דר' מאיר
 - (1) ובאמרו אינו מן המדה
 - (2) ודאין ללמוד מדבריהם דיני' דר' מאיר
- (6) בההוה אמינא בדף יד:
 - (א) קשה להו דלא ה"ל לר' מאיר למילף דיני' בין מר' חנינא בין מר' עקיבא
 - (ב) לא הו"ל לר' מאיר למילף דיני' מר' חנינא
 - (i) דעכשיו ס"ד דר' חנינא קסבר דמותר להעלות דרגת טומאה
 - (1) משלישי דאורייתא לשני
 - (ii) והלכך מקשינן "מי דמי התם טמא וטמא הכא טהור וטמא"
 - (1) כלומר

- (iii) דדיני' דר' חנינא דמדובר כשטמא כבר דאורייתא
- (1) ובו קסבר ר' חנינא דמותר להעלות דרגת טומאתו
- (2) אינו מסייע לדיני' דר' מאיר
- (3) דבדיני' דר' מאיר בהתחלתו אינו אלא איסור דרבנן
- (א) וקלקולו אינו גרוע כטומאה דאורייתא
- (iv) ועדיפא לן להתיר להעלות דרגת טומאתו של חפץ שכבר קולקלו גרוע
- (v) מלהתיר דרגת טומאתו של חפץ שקלקולו עדיין אינו גרוע כל כך
- (ג) לא הו"ל לר' מאיר למילף דיני' מר' עקיבא
- (i) דר' עקיבא אית לי' דמותר להעלות פסול שלישי דאורייתא לדרגת שני דאורייתא
- (ii) והגם שהתחלת קלקולו פסול ולא גרוע כטמא
- (iii) מכל מקום התחלת קלקולו גרוע יותר מאיסור דרבנן
- (iv) ולית לי' לר' מאיר למילף מיני'
- (7) "נימא קסבר" בדף יד
- (א) מציעין דלר' חנינא מדובר בבשר שהתחלת טומאתו לא היתה אלא דרבנן
- (ב) רש"י ותוספות קמפליגי בנסיבות התחלת טומאה דרבנן בשלב "נימא קסבר"
- (ג) שטת רש"י ב"נימא קסבר"
- (i) נסיבות "נימא קסבר"
- (1) דיני' דר' חנינא
- (2) מדובר בבשר שנטמא בכלי שני דרבנן
- (3) נגיעת בשר שלישי בראשון הוסיפה עליו דרגת שני דרבנן
- (א) דבנגיעת בשר שלישי דרבנן בבשר ראשון דאורייתא אינו נעשה אלא שני דרבנן
- (ב) דאין אוכל מטמא אוכל דאורייתא¹
- (4) לר' מאיר ילפינן מיני' דמותר להוסיף שני דרבנן לאיסור דרבנן
- (5) לר' יוסי לא ילפינן דיני' דר' מאיר מיני' דר' חנינא
- (א) הגם דשניהן דרבנן
- (ב) מיהת שונין הן
- (i) דבדיני' דר' חנינא כבר מקולקלין בטומאה
- (ii) ובדיני' דר' מאיר עדיין אינן מקולקלין אלא באיסור
- (iii) ולא ילפינן איסור מטומאה
- (ii) טעם דהודחתה שטת "נימא קסבר" במסקנת הגמרא
- (1) מדברי ר' יוחנן (שנבאר עוד למטה)

¹דאי אוכל מטמא אוכל דאורייתא איכא הוספת טומאה (משני דרבנן לשני דאורייתא) אף אלו שני דרבנן נגע בראשון דאורייתא

(2) דס"ל

(א) דגם ר' יוסי

(ב) מתיר להוסיף טומאה לשלישי בשעה ז'

(ג) כשזמן איסורו דאורייתא

(3) דמדמה איסור דאורייתא לפסול דאורייתא

(א) דבי' ס"ל לר' עקיבא דמותר להוסיף טומאה

(4) ומסקינן דכמו כן

(א) מותר להוסיף טומאה דרבנן על איסור דרבנן

(5) והלכך אי מדובר כשלכולי עלמא שלישי דרבנן הי'

(6) לא פליג ר' יוסי עלי' דרבנן

(7) והלכך מוכרח לסגת מתירוצם ד"נימא קסבר"

(א) וללכת

(i) או בשטת ר' ירמיה

(ii) או בשטת ריש לקיש

(ב) ונבאר תרווייהו למטה

(ד) שטת תוספות "בנימא קסבר"

(i) אין לפרש "נימא קסבר" כשטת רש"י

(1) דדוחק לומר דבהוה אמינא

(א) עדיין טעמי' דר' יוסי דלא מדמה איסור לטומאה

(ב) ודאכתי לא נודע לן דיני' דר' יוחנן דכ"ע יליף איסור מטומאה

(ii) ומוכרח דשטת נימא קסבר היא היא שטת ר' ירמיה ולא נסיגן מיני'

(iii) ודר' ירמיה

(1) פירושי קא מפרש ציורו דאותו "נימא קסבר"

(2) ואף להוה אמינא לא שנא לר' יוסי איסור מטומאה

(8) שטת ר' ירמיהו בדף טו:

(א) בין אליבא דר' מאיר בין אליבא דר' יוסי

(i) קא מיירי ר' חנינא בבשר שנעשה שלישי ע"י משקין שני דאורייתא

(ב) **אליבא דר' מאיר**

(i) ר' חנינא קסבר² דמשקין אינן מטמאין דאורייתא

(ii) והלכך טומאת אותו הבשר אינה אלא דרבנן

(iii) ולא זו בלבד שבנגיעת אותו בשר למשקין נעשה שלישי דרבנן

²ליתר דיוק עיין לקמן בעמוד 45 דר' מאיר ור' יוסי פליגי בהבנת ר' עקיבא בדברי ר' חנינא ודפלוגתתם תלוי' בהא דר' מאיר אית ליה דלר' עקיבא משקין אינן מטמאין דאורייתא ור' יוסי אית ליה דלר' עקיבא משקין מטמאין דאורייתא

- (1) אלא ג"כ נעשה שני דרבנן
- (2) דהרי משקין נעשין ראשון דרבנן
- (א) מצד דין דרבנן
- (i) דכל הפוסל את התרומה
- (ii) מטמא משקין להיות תחלה
- (3) בכך שנגיעת בשר למשקין נטמא אותו בשר לדרגת שני דרבנן
- (iv) וכשמתיר ר' חנינא לאותו בשר ליגע בבשר ראשון לטומאה
- (1) למ"ד אוכל מטמא אוכל כיוצא בו
- (v) בקושטא מוכח דקסבר דמותר להעלות דרגת טומאה
- (1) משני דרבנן לשני דאורייתא
- (vi) וזוהי סברת ר' מאיר דמדבריהם למדנו
- (1) דמותר לטמאות תרומת חמץ דהרי גם היא מתחלת באיסור דרבנן
- (vii) ושים לב
- (1) דאם אין אוכל מטמא אוכל כיוצא בו
- (2) לא מצינו לאוקמי' לדר' חנינא כדר' ירמי'
- (3) דהרי אינו יכול להעלות דרגתו אלא לשני דרבנן
- (4) והרי כבר יש לו אותו דרגא
- (ג) **אליבא דר' יוסי:**
- (i) ר' חנינא³ קסבר דמשקין מטמאין דאורייתא
- (ii) ובנגיעתן בבשר טמאוהו לשלישי דאורייתא⁴
- (iii) וכשמתיר ר' חנינא לאותו בשר ליגע בבשר ראשון לטומאה
- (1) אם אוכל מטמא כיוצא בו
- (א) אין הכי נמי דמוכח דקסבר דמותר להעלות דרגת טומאה
- (i) משלישי דאורייתא לשני דאורייתא
- (iv) אבל אינו סיעתא לר' מאיר
- (1) דהרי ר"מ מתיר עוד להתחיל באיסור דרבנן ולהעלותו לטומאה
- (2) הגם שתחלת קלקולו אינה גרועה כל כך
- (9) ילפותא דריש לקיש
- (א) מימרא דר' מאיר "דמדבריהם למדנו" דר' מאיר קאי
- (i) על ר' אליעזר ור' יהושע
- (ii) ולא על ר' חנינא ור' עקיבא

³עיינ בהערה הקודמת
⁴וגם לשני דרבנן מצד דין דרבנן דכל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה

- (ב) קשיא
- (i) לאיזה ר' אליעזר ור' יהושע כיוון
- (ג) תירוץ
- (i) לר' יהושע בברייתא (חבית א') דחבית של תרומה שנולד בה ספק טומאה
- (ii) דבה מדובר בתרומה תלוי' דאינה ראוי' אלא להסקה
- (iii) וקסבר ר' יהושע דלית חיוב שמירה עלה דאינה ראוי' אלא להסקה
- (iv) והלכך מתיר לגרום טומאה לאותה תרומה תלוי'
- (ד) ומזה הבין ר' מאיר דמותר לטמאות תרומת חמץ בשעה שש
- (i) דגם היא אינו ראוי' אלא לשריפה
- (ה) קשיא
- (i) אי אפשר לומר כן
- (ii) דהרי ר"מ מתיר לטמאות תרומה בידים
- (iii) באשר בברייתא דחבית א'
- (1) מתיר ר' יהושע רק לגרום טומאה
- (2) ולא לטמאותה בידים
- (ו) תירוץ
- (i) מוכרח דכוונת ריש לקיש לברייתא שנייה (חבית ב')
- (1) דבה מתיר ר' יהושע לטמא בידים תרומה דאזלא לאיבוד בנפילה לחולין טמאה
- (ii) ר"מ קא מפיק מחבית ב' דמותר לטמא תרומה בידים
- (iii) ור' יוסי פליג עלי' דשאני חבית ב' דמותר כדי למנוע הפסד חולין
- (10) שטת תוספות בביאור עצם מחלקותן דריש לקיש ור' ירמיה
- (א) שטת ר' ירמיה
- (i) ר' ירמיה ס"ל כר' יוחנן דר' יוסי מודה בשעה ז' דמותר לטמאותו לחמץ
- (ii) ומהא דאוסר ר' יוסי לטמאותו בשעה ו'
- (1) מוכרח דהיתר דשעה ז' לא נחית אטעמא דאזיל לאיבוד
- (2) דהרי גם בשעה ו' הולכת לאיבוד
- (iii) ומוכרח דר' יוחנן ס"ל דר' יוסי מפיק דיני' דשעה ז'
- (1) מדברי ר' עקיבא
- (2) דמתיר להעלות פסול דאורייתא לדרגת שני דאורייתא
- (iv) וקא יליף מיני' דמותר להעלות איסור דאורייתא לדרגת שני דאורייתא
- (1) דאיסור דאורייתא שוה לפסול דאורייתא
- (v) ואי לאו דס"ל לר' יוחנן
- (1) דר' מאיר דמתיר לטמאות איסור דרבנן בשעה ו'

- (2) טעמי' דמדמין איסור דרבנן לטומאה דרבנן
- (vi) לא הוי אסיק אדעת' דר' יוחנן
- (1) למימר דר' יוסי בשעה ז' ידמה אף איסור דאורייתא לפסול דאורייתא
- (2) ולא הוי אמר דר' יוסי מודה בשעה ז'
- (vii) ואין הכי נמי דבשעה ז' היתירו דר' מאיר לטמאות
- (1) יכול לנבוע בין מדינו דר' עקיבא ובין מדינו דר' יהושע
- (viii) בקיצור
- (1) ר' יוסי ס"ל דמדמין איסור דאורייתא לפסול דאורייתא
- (2) ור' מאיר ס"ל דמדמין אף איסור דרבנן לטומאה דרבנן
- (ב) שטת ריש לקיש
- (i) פליג אדר' יוחנן
- (ii) וס"ל דפליגי באם מטמאין תרומה דאזיל לאיבוד
- (iii) וטעמי' דר' מאיר בשעה שש
- (1) דמתיר לטמאות תרומה דאזיל לאיבוד
- (2) ולא משום דמדמה איסור לטומאה
- (iv) ור' יוסי אמנם אינו מודה לר' מאיר אפילו בשעה ז'

דף יד.

תוס' ד"ה דאיכא

(1) משנה

- (א) ר' חנינא מתיר לשרוף בשר קדשים שלישי בבשר קדשים ראשון
(i) הגם שמעלה דרגת טומאתו משלישי לשני
- (ב) ר' מאיר מתיר לשרוף חמץ תרומה טהורה בתרומה טמאה בשעה שש בערב פסח
(i) הגם שבזה מטמא לתרומה שהיתה טהורה

(2) גמרא

- (א) רב אדא בר אהבה ס"ל דאוכל מטמא אוכל בקדשים אבל לא בתרומה
(ב) רבינא ס"ל דאף בקדשים אין אוכל מטמא אוכל
(ג) קשיא
(i) לרבינא תיקשי

- (1) אמאי אמרת דלר' חנינא כשנגע בשר ראשון לשלישי מעלהו לשני
(2) הלא שניהם אוכלין הן ואין אוכל מטמא אוכל
(ד) שני תירוצים
(i) תירוץ א'

- (1) שלישי לא רק שנגע בבשר ראשון
(2) אלא ג"כ נגע במשקין שבראשון שגם המשקין ראשון הן
(3) ומשקין מטמאין אוכל
(ii) תירוץ ב'

- (1) נכון דאין אוכל מטמא אוכל דאורייתא
(2) אבל מדרבנן מטמאין
(3) בכך שנגיעת ראשון לשלישי מעלתהו לשני **דרבנן**

(3) תוספות

(א) קשיא

- (i) כלך לתירוץ ראשון
(ii) מסתבר שמדובר במשקין פחותין מרביעית
(iii) והרי אין משקין מטמאין בפחות מרביעית
(ב) תירוץ
(i) משקין פחותין מרביעית מטמאין מיהת מדרבנן
(ג) שים לב דלפי זה

(i) בין לתירוץ א' דמשקין ובין לתירוץ ב'

(ii) סבירא לן

(1) דאוכל אינו מטמא אוכל אלא דרבנן

(2) ונגיעתו דראשון מעלתהו לשני רק דרבנן

(ד) קשיא

(i) איברא תירוץ א' דוחק היא דהרי לא הוזכרו משקין במשנה כלל

(ii) בשלמא אי בתירוץ א' מעלתהו נגיעתו בראשון לשני דאורייתא

(1) מובן אמאי

(א) בתירוץ א' בדוחק אוקמינן למשנה בנגע במשקין

(ב) ועד דמיפרכא תירוץ זו מצד קושיות אחריני

(ג) לא נחתינן לתירוץ ב' דמועלת רק לשני דרבנן

(iii) אבל אם גם תירוץ א' לא הועילה אלא טומאה דרבנן

(1) מה לנו לתירוץ דוחק זה

(2) כשאפשר להושיבה בניחותא בתירוץ ב'

(ה) תירוץ

(i) מעיקרא לא אסיק אדעתין דאוכל מטמא אוכל אף דרבנן

(1) דלא הוצרכנו להסיק כן רק לאחר דמיפרכא תירוץ א'

(ii) והלכך מעיקרא נייחא לן לאוקמי במשקין הגם דאינן מטמאין אלא דרבנן

(4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אי אמרת דעוד לא אסיק אדעתין דאוכל מטמא אוכל דרבנן

(ii) אז לרב אדא בר אהבה דס"ל דבתרומה אין אוכל מטמא אוכל

(1) הוה לי' נמי להקשות

(2) דבפשיטות יהא שרי בין לר' מאיר בין לר' יוסי לשרוף אוכלין תרומה טהורה עם אוכלין

תרומה טמאה

(ב) תירוץ

(i) אכן הי' יכול להקשות ככה מתרומה

(ii) אלא שהקשה בקדש לר' חנינא משום דדין דידי' אידכר ראשונה במשנה

תד"ה עם בשר

(1) גמרא

(א) ר' חנינא מתיר לשרוף בשר קדשים שלישי לטומאה

(1) בבשר קדשים ראשון

(2) הגם שמעלה טומאתו משלישי לשני

(ב) קשיא

(i) אמרת דלר' חנינא נגיעת בשר ראשון בבשר שלישי עושהו שני

(ii) אבל למ"ד אין אוכל מטמא אוכל

(iii) הלא שניהם אוכלין הן ולא נטמא האי אוכל שלישי מהאי אוכל ראשון

(iv) ומה הוספת לדרגת אותו בשר שלישי

(ג) תירוץ

(i) שלישי לא רק שנגע בבשר ראשון

(ii) אלא ג"כ נגע במשקין **שנגעו באב**

(iii) בכך שגם המשקין נמי ראשון לטומאה הויין ומעלין להאי בשר שלישי לדרגת שני

(2) תוספות

(א) קשיא

(i) אמאי קא דייקת דנעשו משקין ראשון בנגיעה באב הטומאה

(ii) הלא גם משקין שלא נגעו אלא בראשון נעשין ראשון מאליהן

(iii) דמדרבנן כל הפוסל את התרומה

(1) כלומר שני לטומאה

(iv) מטמא משקין להיות תחלה

(1) כלומר ראשון לטומאה

(ב) תירוץ

(i) לשונו דר' חנינא

(1) "מימיהם של כהנים"

(2) משמע דר' חנינא משתעי על זמן מוקדם דעוד לא תקנו בי' דין כל הפוסל את התרומה וכו'

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) א"כ בדף יד: אמאי מקשינן לר' עקיבא מכה דינו דכל הפוסל

(ii) הרי אף ר' עקיבא משתמש בלשון "מימיהם של כהנים" ומצינו למימר דעל זמן מוקדם קא משתעי

(ב) תירוץ

- (i) מוכרה דתוספות ר"ל דר' חנינא גופי' חיל' לפני שתקנו אותה תקנה בי"ח דבר
- (ii) משא"כ ר"ע דחיל' לאחר אותה תקנה כמו שמבואר בדף יט:

דף יד:

רש"י ד"ה מתניתין קשיתי'

(1) משנה וגמרא

- (א) לר' חנינא מותר להעלות דרגת טומאת קדשים משלישי לשני
(ב) ר' עקיבא מוסיף דמותר לשרוף שמן תרומה שנפסל בטבול יום ונעשה שלישי
(i) בנר שנטמא בטמא מת
(ג) קשיא
(i) נר שנטמא בטמא מת ראשון הוא
(ii) ולא למדך ר' עקיבא אלא דמותר לשרוף בו שמן שלישי הגם שמעלהו לדרגת שני
(iii) וקשה דמאי מוסיף ר' עקיבא על ר' חנינא
(1) הלא גם ר' חנינא כבר התיר להעלות דרגת טומאה משלישי לשני

(ד) תירוצ

- (i) בנר מתכת עסקינן
(ii) דמטעם חרב הרי הוא כחלל נעשה אב הטומאה כשנגע בטמא מת
(iii) ומעלה לשמן שהודלק בו מדרגת שלישי לראשון
(iv) ור' עקיבא מוסיף על ר' חנינא דגם לדרגת ראשון מותר להעלותו

(ה) קשיא

(i) הקדמה

- (1) מה שטמא ומטמא לדבר אחר נקרא טמא
(2) מה שטמא ואינו מטמא נקרא פסול
(3) שלישי בקדשים טמא הוא דיש רביעי בקדשים
(4) שלישי בתרומה

(א) כעין שמן שדן בו ר' עקיבא

(i) פסול הוא דאין רביעי בתרומה

(5) כשדנין אי מותר להעלות דרגת טומאה

(א) מסתבר דעדיפא לן להתיר להעלות דרגת דבר שכבר מקולקל ביותר

(ב) מלהעלות דרגת דבר שאינו מקולקל כל כך

(6) טמא מקולקל הוא ביותר כלפי פסול

(ו) קשיא

(i) הלא יכולנו לתרץ הוספת ר' עקיבא גם בנר חרס

(1) דאינו אלא ראשון

(2) ומעלהו לשמן רק לדרגת שני

(ii) ואפילו הכי מוסיף על ר' חנינא

(1) דר' חנינא לא הורה אלא דמותר להעלות דרגת שלישי

(א) כשהוא טמא וכבר מקולקל ביותר

(2) ור' עקיבא מוסיף דמותר ג"כ להעלות דרגת שלישי

(א) כשאינו אלא פסול וקלקולו אינו גרוע כטמא

(ז) תירוץ

(i) אי אפשר לומר דבנר חרס קא מישתעי דאינו אלא ראשון

(1) דאם כן אמאי קדייק מתניתין דנטמא בטמא מת

(2) הלא לא שני לן

(א) בין נר חרס שנעשה שני ע"י טמא מת

(ב) ובין נר חרס שנעשה שני ע"י שרץ

(ii) ומוכרח דשל מתכת הוא

(1) והלכך קמדייק דנטמא בטמא מת

(2) דמשום דהוא מתכת נעשה אב הטומאה

(א) דוקא בנגע בטמא מת מצד דינו דחרב הרי הוא כחלל

(ב) ולא כשנטמא בשרץ

(2) רש"י

(א) עוד יכול להשיב

(ב) דאי בנר חרס קמיירי דאינו אלא ראשון

(ג) לא זו בלבד דקשה לנו אמאי קמדייק מתניתין דנטמא בטמא מת

(ד) אלא קשה לנו ג"כ דאף אי לא פירש דרגת טומאתו של נר כל עיקר

(i) ג"כ היינו יודעים דראשון הוא

(ii) דהרי כלי אינו נטמא אלא באב הטומאה

(iii) בכך דמן הנמנע להיות לו דרגת טומאה פחותה מראשון

(3) מהרש"א

(א) אכן דמדאורייתא אין לו לכלי טומאה אלא בדרגת ראשון

(ב) אבל מדרבנן אית לי' טומאה פחותה

תד"ה הכא טהור וטמא ותד"ה התם פסול וטמא ותד"ה דמדאורייתא בדף טו.

(1) גמרא

- (א) לר' חנינא מותר להעלות דרגת טומאת קדשים משלישי לשני
- (ב) ר' עקיבא מוסיף דמותר להעלות פסול (שלישי לתרומה) לדרגת ראשון לטומאה
- (ג) ר' מאיר יליף מדבריהם דמותר להעלות איסור דרבנן לטומאת שני
- (ד) קשיא
- (i) "מי דמי התם טמא וטמא הכא טהור וטמא"
- (ii) כלומר
- (iii) דיני' דר' חנינא דמדובר כשטמא כבר דאורייתא
- (1) ובו קסבר ר' חנינא דמותר להעלות דרגת טומאתו
- (2) אינו מסייע לדיני' דר' מאיר
- (3) דבדיני' דר' מאיר בהתחלתו אינו אלא איסור דרבנן
- (א) וקלקולו אינו גרוע כטומאה דאורייתא
- (iv) ועדיפא לן להתיר העלות דרגת טומאתו של חפץ שכבר קלקולו גרוע
- (v) מלהתיר להעלות דרגת טומאתו של חפץ שקלקולו עדיין אינו גרוע כל כך
- (ה) ועוד קשה
- (i) דגם מר' עקיבא לית לי' לר' מאיר למילף
- (ii) הגם דבדיני' דר' עקיבא התחלת קלקולו פסול ולא גרע כטמא
- (iii) מכל מקום התחלת קלקולו גרוע יותר מאיסור דרבנן
- (ו) תירוצו דר' ירמל'
- (i) בין ר' מאיר בין ר' יוסי אית להו דלר' חנינא נטמא בשר שלישי בנגיעה למשקין שני
- (ii) לר' מאיר
- (1) ס"ל לר' חנינא דמשקין אינן מטמאין מדאורייתא⁵
- (2) ולא הוי אלא שלישי דרבנן
- (3) ובנגיעה לבשר ראשון איתוסיף עליו שני
- (4) ומסקינן לר' מאיר
- (א) דכמו כן מותר להוסיף טומאה
- (ב) על גבי איסור דרבנן דתרומת חמץ בשעה ו'
- (iii) לר' יוסי
- (1) ס"ל לר' חנינא דמשקין מטמאין דאורייתא
- (2) בכך דכבר נטמא הבשר לשלישי דאורייתא

⁵עייין בהערה 2

- (3) ומפני כך אין להסיק מהאי דינא דמותר להוסיף טומאה על איסור דרבנן
(2) תוספות ד"ה הכא טהור וטמא (כמבואר במהרש"א)

(א) הקדמה

- (i) עיין תמצית סוגיין החל בעמוד 3 וגם בעמוד 7 בביאור תוספות
(ii) דר' ירמיה אית לי' דלמידין דמותר לטמאות איסור **דאורייתא** מהא דמותר לטמאות פסול
דאורייתא לר' עקיבא
(iii) וריש לקיש קפליג על אותו לימוד

(ב) קשיא

- (i) נימא דר' מאיר ור' יוסי פליגי בשעה ז' כשאיסורו דחמץ דאורייתא
(ii) ונאמר דבהא פליגי

(1) ר' מאיר אית לי' כשטת תוספות אליבא דר' ירמיה

(א) דלמידין איסור דאורייתא מפסול דאורייתא דר' עקיבא

(2) ור' יוסי אית לי'

(א) כשטת תוספות לריש לקיש

(ב) דאין למידין איסור דאורייתא מפסול דאורייתא דר' עקיבא

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) ביארנו קושית התוספות דקמקשי

(1) דנילף דמותר לטמאות איסור דאורייתא

(2) מהא דמותר לטמאות פסול דאורייתא לר' עקיבא

(ii) ואמאי לא ביארנו קושית התוספות דקמקשי ג"כ

(1) דנימא דמאחר דקבענו דאיסור דומה לפסול ומקשינן מר' עקיבא

(2) מסתברא דאיסור דומה נמי לטומאה

(3) ודלהכי מקשי נמי מר' חנינא

(ב) תירוץ

(i) מדאמרינן דר' עקיבא **מוסיף** אר' חנינא דמותר לטמאות גם את הפסול

(1) הרי מוכח דלר' חנינא

(א) אין לדמות פסול לטומאה

(ג) והא ראי'

(i) דכשכתבו התוספות בתמצית סוגיין לעיל

(1) דלר' ירמיה מודי ר' יוסי דבשעה ז' מתיר אף ר' יוסי לטמאות תרומת חמץ טהורה

(ii) אמרו דסמכי אדר' עקיבא ולא סמכו בכלל אר' חנינא

(iii) הרי דטומאה קלקולו גרוע מפסול ומאיסור

4) תד"ה התם פסול וטמא חלק א'

א) קשיא

i) קבענו

- (1) דמאחר דלר' עקיבא מותר להוסיף טומאה דאורייתא לפסול דאורייתא
- (2) מובן דמותר גם להוסיף טומאה דאורייתא לאיסור דאורייתא
- ii) לכאורה מסתברא דאיסור דרבנן דומה לפסול דרבנן
- iii) א"כ בציוור דר' מאיר אי סברת דאין אוכל מטמא אוכל
- (1) בכך דמוסיף רק טומאה דרבנן על איסורו דרבנן
- iv) אמאי לא ילפינן דאותו הוספה מותרת מטעם ר' עקיבא

ב) תירוץ

- i) מאי דאמרת דמסתברא אינו מסתברא
- ii) מדר' עקיבא אינו במשמע דמותר להוסיף טומאה דרבנן אאיסור דרבנן
- iii) והיינו טעמא

- (1) דבקלקול דאורייתא דגרע טפי נייחא לן לאוסופי אף טומאה דאורייתא
- (2) משא"כ בקלקול דאינו אלא דרבנן לית לן לאוסופי אף איסור דרבנן

ג) והא ראי' ("תדע")

- i) לתירוצו דר' ירמי' אליבא דר' יוסי
- ii) אוקי ר' חנינא בשלישי דאורייתא
- (1) דמוסיפין עלי' שני דרבנן אליבא דמ"ד אין אוכל מטמא אוכל⁶
- iii) וקאמר ר' יוסי דלית למילף

- (1) דינא דר' מאיר דמוסיף טומאה דרבנן לאיסור דרבנן
- (2) מהא דר' חנינא מתיר להוסיף שני דרבנן לשלישי דאורייתא
- iv) ומסתבר דכמו כן

- (1) לית למילף דמותר להוסיף טומאה דרבנן לאיסור דרבנן
- (2) מהא דלר' עקיבא

- א) מותר להוסיף טומאה דאורייתא לפסול דאורייתא
- ב) ומותר להוסיף טומאה דאורייתא לאיסור דאורייתא

5) מהרש"א

א) קשיא חלק א'

i) יכול להיות

- (1) דהיינו טעמא דלית למילף דינא דר' מאיר מר' חנינא

⁶דהרי לשטתו דאותו מאן דאמר קא מדיינינן

- (2) דבדיני' דר' חנינא כשמוסיף שני דרבנן על שלישי דאורייתא
- (א) אותה הוספה קטנה היא בערך לגבי התחלתו דאורייתא
- (3) משא"כ בדיני' דר' מאיר כשהוסיף שני דרבנן לאיסור דרבנן
- (א) אותה הוספה גדולה היא בערך לגבי התחלתו דרבנן
- (ii) ויכול עוד להיות דשונה דיני' דר' עקיבא
- (1) דממנו אכן מצי למילף דיני' דר' מאיר
- (א) דהרי לר' עקיבא דהוסיף שני דאורייתא על פסול דאורייתא
- (i) אותה הוספה גדולה היא בערך לגבי התחלתו
- (ב) ודומה היא בערכה להוספה דר' מאיר
- (iii) קשיא חלק ב'
- (1) ולא זו בלבד אלא אף זו
- (2) דגם תוספות בעצמם
- (א) שהקשו דנילף דיני' דר' מאיר מר' עקיבא
- (ב) הניחו בקושטא לעיל בעמוד 15 דלית למילף דיני' מר' חנינא
- (iv) קשיא חלק ג'
- (1) וא"כ אמאי קאמרי
- (א) דמהא דלית למילף דיני' דר' מאיר מר' חנינא
- (ב) מוכיח דלית למילף דיני' מר' עקיבא
- (ב) תירוץ
- (i) לא כווננו ב"תדע" בגדר **סייעתא**
- (ii) לא כווננו אלא למימר
- (1) דאליבא דר' יוסי לית למילף דיני' דר' מאיר מדיני' דר' עקיבא
- (2) מטעם דהתם שאני דתחלת קלקולו דאורייתא היא
- (3) כמו דלית למילף דיני' מר' חנינא מפני ב' טעמים
- (א) דהתחלת דיני' דר' חנינא נמי דאורייתא היא
- (i) כמו שקבענו עכשיו לגבי ר' עקיבא
- (ב) ועוד
1. (וזאת נודע לך אף לפני שהקשינו מר' עקיבא
2. דמפני זאת לא הקשינו מדר' חנינא)
- (ii) הוספת טומאת דרבנן לר' חנינא קטנה היא
1. בערך לגבי התחלתו דאורייתא
- (iii) משא"כ הוספת טומאת דרבנן לר' מאיר גדולה היא
1. בערך לגבי התחלתו דרבנן

6) תד"ה דמדאורייתא (כמבואר במהרש"א)

א) למסקנא קאמר ר' ירמי'

(i) דר' מאיר קא יליף דיני' דמעלין מאיסור לטומאה

(ii) מהאי דר' חנינא דאליבא דר' מאיר דמעלין מטומאה קלה דרבנן לטומאה חמורה

(iii) שים עוד לב

(1) דלמ"ד אוכל מטמא אוכל

(א) כשנוגע האי בשר שלישי דרבנן בבשר ראשון דאורייתא נעשה שני דאורייתא

(2) דלמ"ד אין אוכל מטמא אוכל

(א) כשנוגע האי בשר שלישי דרבנן בבשר ראשון דאורייתא נעשה שני דרבנן

ב) קשיא

(i) בשלמא למ"ד אוכל מטמא אוכל

(1) נוכל לומר דאע"ג דאיסור דומה לפסול ולא לטומאה

(2) אפ"ה מדמין איסור דרבנן לטומאה דרבנן משום דברבנן חשובין שווין

(3) כדי

(א) דנוכל ללמוד מדר' חנינא דמותר אף להוסיף טומאה דאורייתא על איסור דרבנן

(ב) כמו דמותר בדר' חנינא להוסיף טומאה דאורייתא על טומאה דרבנן

(ii) אבל למ"ד אין אוכל מטמא אוכל⁷

(iii) קשה

(1) אי אמרת דאיסור דרבנן שוה לטומאה דרבנן

(א) אין הכי נמי דמצית לדמי' לטומאה דרבנן דר' חנינא

(ב) אבל לית הוספה בציורו דר' מאיר

(i) דהא דנותנת טומאה דרבנן על גבי איסורו

(ii) אף בדרגא גבוה

(iii) אינו הוספה

(ג) דהרי אמרת דאיסור שהי' עליו כבר חשוב כטומאה

(ד) ומסתבר

(i) דכיון דאין דרגות לאיסור

(ii) דומה איסור דרבנן לכל דרגות טומאה דרבנן אף בלא שום לימוד

(ה) ואמאי צריכין ללימוד כלל

(2) ולהיפוך אי אמרת דאיסור דרבנן אינו שוה לטומאה דרבנן

(א) היאך מצית לאפוקי דיני' דר' מאיר מדר' חנינא

⁷להלן בעמוד 38 נוכיח דלר' ירמי' צריכין ללכת בשטת אוכל מטמא אוכל

ג) תירוץ

- (i) אין הכי נמי דאיסור דרבנן אינו שוה לטומאה דרבנן
- (ii) ולכן בדר' מאיר איכא הוספה כשנותנים טומאה דרבנן על גבי איסור דרבנן
- (iii) קשיא

(1) א"כ היאך מצית לילף לי' מדר' חנינא

(א) הרי ר' חנינא בטומאה קא משתעי

(2) וכבר אסיק אדעתין דמדר' עקיבא אי אפשר למילף לי'

(3) דהרי ר' עקיבא בפסול דאורייתא קא משתעי

(iv) תירוץ

(1) אין הכי נמי דליכא למילף לי' מר' חנינא ור' עקיבא כשהן לעצמן

(2) אבל כשתשלב אותן ביחד אכן אגמורי מינהון כזה

(א) מר' חנינא מסקינן

(i) שיכולין להעלות מצב מקולקל מסוים (טומאה) מדרגא נמוכה של אותו מצב (טומאת שלישי דרבנן) לדרגא גבוהה של אותו מצב (טומאת שני דרבנן)

(ב) מר' עקיבא מסקינן

(i) דמצבים שונים בדרגא חדא (טומאה דאורייתא ופסול דאורייתא) בדינא דומים הם למצב חדא בדרגא חדא

(ג) משילוב תרוייהו מסקינן

(i) דמצב מקולקל ממין אחד בדרגא נמוכה (איסור דרבנן)

(ii) שרי להעלותו למצב מקולקל ממין שני בדרגא גבוהה (טומאה דרבנן)

(7) תד"ה התם פסול וטמא חלק ב' (כמבואר במהרש"א)

(א) נחזור עוד הפעם לתירוץ דר' ירמי'

(ב) דאליבי' מתיר ר' עקיבא להוסיף טומאה דאורייתא על פסול דאורייתא

(ג) ור' חנינא מתיר להוסיף טומאה על איסור דרבנן

(ד) קשיא

(i) כבר ביארנו

(1) דטומאה דאורייתא מקולקלת יותר מטומאת דרבנן

(2) ודיותר נייחא לן

(3) להעלות טומאת דבר שכבר קלקולו גרוע

(4) מלהעלות טומאת דבר שקלקולו איננו גרוע כל כך

(ii) והיאך קאמרת דר' עקיבא קמוסיף היתירא אדר' חנינא

(iii) אדרבה ר' חנינא הוא המקיל דקא משתעי בבשר שאינו אלא טמא דרבנן

ה) תירוץ

- (i) אליבא דירושלמי
- (ii) ר' עקיבא אינו מוסיף טומאת ראשון דאורייתא אפסול שלישי דאורייתא
- (iii) אלא קא משתעי בהוספת ראשון דאורייתא על שלישי דרבנן
- (iv) משום דאותו טבול יום דטימא את השמן ועשהו שלישי
- (1) לא הי' טמא אלא דרבנן על שהלך בבית הפרס
- (v) והלכך באשר ר' חנינא מתיר להעלות טומאת בשר משלישי דרבנן **לשני**
- (vi) מוסיף ר' עקיבא דמותר להעלות שמן משלישי דרבנן **לראשון**
- (1) ואגב
- (א) אותו ראשון דר' עקיבא דאורייתא הוא לכולי עלמא
- (ב) דהרי בציוורו דר' עקיבא אין אנו דנין באוכל דעליו קמפליגי אי מטמא אוכל
- (8) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) אמאי קא אמרת דלית לי' לר' מאיר להפיק דינא מר' עקיבא
- (1) מטעם דבציוור דר' עקיבא כבר נפסל דאורייתא
- (ii) נימא דר' מאיר מפיק דינא מדר' עקיבא אליבא דירושלמי
- (1) דמתיר להוסיף איסור דאורייתא היכא דלא הוי אלא שלישי **דרבנן**
- (9) תד"ה מדאורייתא חלק ב'
- (א) הקדמה
- (i) קבענו בשיטת ר' ירמיה לר' יוסי דלר' חנינא אסור לשרוף תרומה שלישי דרבנן עם תרומה טמאה דאורייתא
- (ii) ודהיינו טעמא דפליג ר' יוסי עלי' דר' מאיר וס"ל דתרומה דנאסרה מדרבנן אין לשורפה עם תרומה טמאה
- (ב) איתא במשנה דידן דלר' יהושע מותר לשרוף תרומה תלוי' עם הטמאה בפסח
- (ג) בדף כ' איתא
- (i) דהיינו דוקא לר' שמעון אליבא דר' יהושע
- (ii) משא"כ לר' יוסי אליבא דר' יהושע אסור לשרוף תרומה תלוי' עם טמאה בפסח
- (iii) מיהו לכ"ע אסור לר' יהושע לשרוף טהורה עם טמאה בפסח

ר' יוסי	ר' שמעון	
שורפין מטעם דר' חנינא	שורפין מטעם דר' חנינא	ודאי דאורייתא
אין שורפין	מותר לשורפו	תלוי' דאורייתא
אין שורפין כדר' שמעון	אסור לשורפו דר' חנינא בטומאה דאורייתא משתעי	ודאי דרבנן
אין שורפין כדר' שמעון	מכ"ש דאסור לשורפו	תלוי' דרבנן
אין שורפין כדר' שמעון	מכ"ש דאסור לשורפו	טהורה

(ד) קשיא (עיין מהרש"א בסמוך דמקשה דהאי קושיא לא עולה יפה לר' יוסי)

(i) נניח דהאי תלוי' במשנה דקא שרי ר' יהושע לשורפו עם טמאה בפסח תלוי' דרבנן היא

(ii) ותיקשי לר' יוסי

(1) דהרי ס"ל דלר' חנינא אף שלישי **ודאי** דרבנן אסור להעלות דרגת טומאתו

(2) ומכ"ש דאסור לשרוף תרומה תלוי' דרבנן עם טמאה

(3) {ואין לתרץ דשאני הכא מצד איסור דרבנן דפסח

(4) דהאי איסור דרבנן לא אלים משלישי ודאי דרבנן}

(10) תירוץ

(א) האי תלוי' דשרי ר' יהושע במשנה לשורפה בטמאה בתלוי' דאורייתא משתעי

(11) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אמאי מקשי תוספות לר' יוסי

(ii) הרי לר' יוסי אוסר ר' יהושע לשרוף תלוי עם טמאה

(ב) תירוץ

(i) אכן כווננו להקשות קושייתם לר' שמעון דס"ל דר' יהושע שרי לשרוף תלוי' עם טמאה

(ii) דהרי ס"ל דלר' יהושע **בטהורה** אסור לשורפו עם הטמאה בפסח

(iii) ומוכרח דר' שמעון

(1) פליג אר' מאיר דס"ל

(א) דר' חנינא בטמאה דרבנן קא משתעי דמעלין טומאתו

(ב) ולמד מדברי ר' חנינא דאף איסור דרבנן שורפין עם טמאה

(2) וס"ל כר' יוסי דר' חנינא בתרומה טמאה דאורייתא משתעי

(iv) והלכך

(1) בעוד דקס"ד דר' שמעון בתלוי' דרבנן משתעי

(2) מקשין לר' שמעון האי קושיא דלעיל

(3) קשיא

(א) נניח דהאי תלוי' במשנה דקא שרי ר' יהושע לשורפו עם טמאה תלוי' דרבנן היא

(ב) ותיקשי לר' שמעון

(ג) דהרי ס"ל דלר' חנינא אף שלישי ודאי דרבנן אסור לשורפו עם טמאה

(ד) ומכ"ש דאסור לשרוף תרומה תלוי' דרבנן עם טמאה

דף טו.

רש"י ד"ה יניחנה במקום התורפה וד"ה דיקא נמי

(1) משנה וגמרא

- (א) לר' חנינא מותר להעלות דרגת טומאת קדשים משלישי לשני
(ב) ר' עקיבא מוסיף דמותר להעלות פסול לתרומה (דהיינו שלישי) לדרגת ראשון לטומאה
(ג) ר' מאיר יליף מדבריהם דמותר להעלות איסור דרבנן לטומאת שני
(ד) ר' יוסי פליג אר' מאיר וזה לשונו ולשון המשנה
"אינה היא מן המדה
ומודים ר' אליעזר ור' יהושע
ששורפין זו לעצמה וזו לעצמה
(כלומר בתרומה טהורה דקא מיירי בה ר' מאיר)
על מה נחלקו על התלוי ועל הטמאה
שר' אליעזר אומר תשרף זו לעצמה וזו לעצמה
ור' יהושע אומר שתיהן כאחת"

(2) גמרא

- (i) לריש לקיש "מדבריהם" קאי אר' אליעזר ור' יהושע
(ב) קשיא
(i) לאיזה ר' אליעזר ור' יהושע כוון
(ג) תירוץ
(i) לר' יהושע בברייתא (חבית א') דחבית של תרומה שנולד בה ספק טומאה
(1) דבה מדובר בתרומה תלוי דאינה ראוי אלא להסקה
(2) וקסבר ר' יהושע דלית חיוב שמירה עלה דאינה ראוי אלא להסקה
(3) והלכך מתיר לגרום טומאה לאותה תרומה תלוי
(ii) ומזה הבין ר' מאיר דמותר לטמאות תרומת חמץ בשעה שש
(1) דגם היא אינו ראוי אלא לשריפה
(ד) דיקא נמי דכוונתו דר' מאיר לר' יהושע ולא לר' חנינא
(i) מלשונו דר' יוסי ("אינה מן המדה ומודים" וכו') דמשתמש בי' ר' יוסי לחלוק על ר' מאיר
(3) רש"י ד"ה דיקא נמי
(א) קשיא
(i) איזהו דיוק מדייקים מלשונו דר' יוסי
(ב) תירוץ
(i) דמוכח מלשונו

- (1) דנקודת מחלקותו דר' יוסי אר' מאיר היינו
- (א) דר' מאיר קסמך על דברי ר' יהושע בחבית א'
- (ב) ור' יוסי ס"ל
- (i) דשאני התם דבתרומה תלוי' קמיירי
- (ii) ואין להביא מינה סייעתא לדינו דר' מאיר בתרומת חמץ דטהורה היא
- (4) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) הרי לעיל אמרינן דאין להביא ראי' מחבית א' בכלל
- (1) דשאני התם דלא מתיר ר' יהושע אלא לגרום טומאה
- (2) ואוסר לטמא בידים
- (ב) ב' תירוצים
- (i) תירוץ א'
- (1) רש"י תירץ בדוחק (לפי דעת מהרש"א) בדף טו: בד"ה הכי קאמר
- (א) דר' יוסי לא ניחא לי' להפליג בין גרמא לידים
- (ב) ועדיף לי' להפליג בין תלוי' וטהורה
- (ג) תירוץ ב'
- (i) בדף כ: קמיפלגי ר' יוסי ור' שמעון
- (ii) דר' שמעון ס"ל דבחבית א' התיר ר' יהושע לטמאות אפילו בידים
- (iii) וכדי לתרץ דאין להביא ראי' מר' יהושע לר' מאיר אף להבנת ר' שמעון בדברי ר' יהושע
- (iv) הוצרך ר' יוסי לעשות חלוקה בין תלוי' לטהורה
- (v) דאותה חלוקה מועלת אף לר' שמעון
- (vi) דאף לר' שמעון אסור בטהורה ולא שרי אלא בתלוי'

תד"ה ולד טומאה דרבנן

כמבואר במהרש"א

(1) גמרא דף יד.

- (א) ר' חנינא מתיר לשרוף בשר שנטמא בוולד טומאה
- (i) עם בשר ראשון לטומאה
 - (ii) אע"ג דנגיעתו ראשון לטומאה מוספת לדרגת טומאתו
- (ב) ר' מאיר מפיק מדבריו
- (i) דמותר להעלות איסור דרבנן לטומאת שני
 - (ג) ר' יוסי פליג עלי' דר' מאיר
 - (ד) קשיא לר' חנינא
- (i) הלא בשר שנטמא בוולד הטומאה כבר שני לטומאה הוא
- (ii) וליכא הוספה לדרגת טומאתו כששורפו בראשון
- (ה) תירוצ

(i) עסקינן בבשר שנטמא בוולד וולד הטומאה

(ii) דאינו אלא שלישי לטומאה

(2) תוספות (כמבואר במהרש"א)

(א) למאן דאית לי' דמשקין אינן מטמאין דאורייתא

(ב) אי ס"ל גם כן דאוכל מטמא אוכל דאורייתא

(ג) ה"י יכול להשיב באופן אחר כזה:

(i) דלעולם ר' חנינא בוולד טומאה ממש קא משתעי

(1) כלומר שהוא שני לטומאה ולא שלישי לטומאה

(ii) אבל טומאתו אינו אלא דרבנן דמיירי שנטמא במשקין

(iii) ומילף לן ר' חנינא דמותר לשורפו עם בשר ראשון לטומאה

(iv) הגם דבזה מעלה טומאתו משני דרבנן לשני דאורייתא

(3) גמרא

(א) שטה דר' ירמי'

(i) בין לר' מאיר בין לר' יוסי קמשתעי ר' חנינא

(1) בבשר שלישי שנטמא

(2) בשרשרת טומאות בה נכלל משקין

(א) או בטומאת משקין ראשון

(i) שטימאה אוכל שני

(ii) שאותו אוכל שני טמא את בשר לשלישי

(ב) או בטומאת משקין שני שנגעה ישר בבשר ועשאו שלישי

(3) ר' מאיר ס"ל

(א) דר' חנינא אית לי' דמשקין אינן מטמאין דאורייתא

(i) בכך שהבשר נטמא לדרגת שלישי רק דרבנן

(ii) ומצד הדין דכל הפוסל וכו'

(iii) אותו משקין טמא ראשון דרבנן

(iv) וטמאוהו לבשר גם לדרגא שני דרבנן

(ב) ולאח"כ כשנגע באוכל ראשון

(i) נתעלה אותה דרגא

1. לשני דאורייתא אי אוכל מטמא אוכל

2. ולשני דרבנן אי אין אוכל מטמא אוכל

(4) ומיני' קא יליף ר' מאיר

(א) דמותר לנמי להעלות איסור דרבנן לשני דאורייתא⁸

(ii) ופליג עלי' ר' יוסי משום דס"ל דר' חנינא אית לי'

(1) דמשקין מטמאין דאורייתא וכבר נעשה שלישי דאורייתא

(2) וכשנגע בשר אח"כ בראשון

(א) נתעלה אותה דרגא

(i) לשני דאורייתא אי אוכל מטמא אוכל

(ii) ולשני דרבנן אי אין אוכל מטמא אוכל

(3) והלכך לית למילף מיני'

(4) דמותר נמי להעלות איסור דרבנן לשני

(4) תוספות

(א) קשיא

(i) לר' יוסי אליבא דר' חנינא דקסבר דאותו בשר שלישי דאורייתא הוי

(ii) אי אמרת דאין אוכל מטמא אוכל דאורייתא

(1) אין לפרש דהבשר נטמא באוכל שני שנטמא במשקין ראשון

(2) דהרי האי בשר דנטמא ע"י אוכל שני אינו טמא אלא דרבנן

(ב) תירוץ

(i) צודק

(ii) לאותו דעה צריכין לפרש

(1) דאותו בשר נטמא ישר ע"י משקין שניים

⁸בעוד מעט נבאר קושיא בולטת למ"ד אין אוכל מטמא אוכל

(ג) קשיא

(i) מאי הועלת בתירוץ זה

(1) הרי בו בזמן דבשר הזהה הי' שלישי לטומאה דאורייתא

(א) הי' גם כן שני לטומאה דרבנן

(ב) דהרי משקין שניים דטמאווהו

(ג) נעשין ראשונים מאליהן

(i) מצד דין דרבנן דכל הפוסל וכו'

(2) וא"כ מה הועילתו במאי דנגע האי בשר שלישי בבשר ראשון

(א) דמחמת אין אוכל מטמא אוכל לא נעשה אלא שני דרבנן

(3) בעוד שכבר הי' שני דרבנן מצד נגיעתו במשקין

(ii) ב' תירוצים

(1) תירוץ א'

(א) עוד לא הותקן דינו דכל הפוסל וכו'

(2) תירוץ ב'

(א) צדקת

(i) דאין לומר דהבשר נטמא באוכלין שנטמאו במשקין

(ii) וגם אין לומר שנטמאו ישר במשקין

(ב) אבל ר' יוסי ס"ל דבנידון דר' חנינא נטמא בשר לשלישי בעצים ולבונה שנעשו שניים

לטומאה דאורייתא על ידי נגיעתן במשקין ראשון

(ג) ואע"ג דלקמן בעי ריש לקיש אי יש דרגות בטומאות עצים ולבונה

(ד) מוכרח דהסבירו דר' ירמיה' מבוסס במאי דס"ל

(i) דאמנם אית דרגות טומאה לעצים ולבונה

(5) מהרש"א

(א) תדע דמכח קשיא זו מסיק רש"י בדף טו (עיין עמוד 39):

(ב) דמוכרח דר' ירמיה' אית לי' דאוכל מטמא אוכל

(6) קשיא

(א) אמאי לא הקשו אלא לר' יוסי

(1) דס"ל דשלישי דאורייתא הוא

(2) ודמשקין מטמאי דאורייתא

(ii) הלא גם לר' מאיר

(1) דס"ל משקין אינן מטמאין דאורייתא

(א) אי ס"ל נמי דאין אוכל מטמא אוכל

(2) תיקשי לי' כדלהלן

- (א) אם נטמאו אוכלין לשלישי בנגיעה למשקין שני
 (ב) נעשין שני מדרבנן מאליהן
 (ג) דהרי המשקין נעשין ראשון מאליהן
 (i) מטעם דכל הפוסל את המשקין וכו'
 (ד) וא"כ היאך נתעלה דרגת טומאת בשר
 (i) בנגיעתו לאוכל ראשון
 (ii) כשאותו נגיעה אינה מועלת ליותר משני דרבנן
- (iii) שים לב
 (1) דר' מאיר ליכא למימר דבעצים ולבונה משתעי
 (2) דא"כ הוי לי' בשר שלישי דאורייתא
 (ב) תירוץ חלק א'
 (i) לר' מאיר
 (1) יכולנו לקבל ציור
 (2) דליכא למימר דטומאת בשר שלישי התעלתה מאילי'
 (א) בנגיעתו למשקין
 (3) דמיירי כשנטמא הבשר באוכל שני שנטמא במשקין ראשון
 (4) ואותו שלישי דרבנן אכן נתעלה לשני דרבנן ע"י נגיעתו לבשר ראשון
- (ii) תירוץ ב'
 (1) אי לא היינו מוכרחים לר' ירמי' לפרש דטומאה אתא על ידי משקין אתא כדי לנמק מחלקותם דר' ירמי' ור' יוסי
 (2) מצינו לאוקמי דינל' דר' חנינא בציור כזה
 (א) אוכלין ראשון טמאו לאוכלין אחרים ונעשו שני דרבנן
 (i) דהרי אין אוכל מטמא אוכל דאורייתא
 (ב) וחזרו אותו אוכלין שניים וטמאו אוכלין אחרין
 (i) לדרגת שלישי דרבנן
- (ג) ועוד תדע
 (i) דר' מאיר דס"ל משקין אינן מטמאין דאורייתא
 (ii) אי סבירא לי' כרבינא דאין אוכל מטמא אוכל
 (iii) לא מצינו אוכלין או משקין שטמאין בדרגת שלישי דאורייתא
 (iv) רק באופן כזה:
 (1) כלי ראשון דאורייתא
 (2) טמאו אוכלין שנעשו שני לטומאה
 (3) שחזרו וטמאו משקין שנעשו שלישי

תד"ה דמדאורייתא

עין לעיל בתד"ה הכא טהור וטמא

תד"ה ולד טומאה דאורייתא

(1) גמרא

- (א) ר' חנינא מתיר להעלות טומאת קדשים משלישי לשני
- (ב) ר' עקיבא מוסיף וכו'
- (ג) אמר ר' מאיר מדבריהם למדנו ששורפין תרומה טהורה עם הטמאה בפסח
- (ד) אמר ר' יוסי אינה מן המדה
- (ה) ומודים ר' אליעזר ששורפין זו לעצמה וזו לעצמה
- (i) על מה נחלקו על התלוי ועל הטמאה
- (1) שר' אליעזר אומר תשרף זו לעצמה וזו לעצמה
- (2) ור' יהושע אומר שתיהן כאחת
- (ו) בשלב "נימא קסבר" ולאח"כ במימרי דר' ירמי'
- (i) סבירא לן
- (1) דמדבריהם משמעו מדברי ר' חנינא ור' עקיבא
- (2) ולר' מאיר
- (א) משתעי ר' חנינא כשמתחיל בשלישי דרבנן
- (ב) ומדמה ר' מאיר
- (i) איסור דרבנן דחמץ בשעה שש
- (ii) לטומאה דרבנן
- (3) ולר' יוסי
- (א) משתעי ר' חנינא כשמתחיל בשלישי דאורייתא
- (ב) ואין לדמותו לאיסור דרבנן דחמץ בשעה שש
- (ז) ואתא ריש לקיש לאפלוגי ולומר
- (i) דמדבריהם דר' מאיר משמעו מדברי ר' אליעזר ור' יהושע
- (ii) ודר' חנינא בעצמו בין לר' מאיר בין לר' יוסי
- (1) איברא קמיירי כשמתחיל בשלישי דאורייתא
- (2) ומתיר להוסיף טומאה לאותו דאורייתא
- (ח) ואסקינן דלריש לקיש כוון ר' מאיר לברייתא דחבית ב'
- (1) דשם מתיר ר' יהושע לטמא תרומה טהורה בידים
- (2) אי בלא"ה סופה לאיבוד כשתפול בחולין טמאה
- (ii) ור' יוסי פליג עלי' דשאני חבית ב' דחוששין להפסד מרובה
- (ט) ראה עוד בתמצית סוגיין לעיל דשם ביארנו
- (i) דריש לקיש פליג אר' ירמי'

(ii) משום דר"ל ס"ל דאיסור אינו דומה לטומאה
(2) תוספות

(א) אמרת דלריש לקיש

(i) מתחיל ר' חנינא בבשר שלישי דאורייתא

(ii) ומתיר להוסיף עליו דרגת שני לטומאה

(ב) עכשיו אי קסבר ר' חנינא דאין אוכל מטמא אוכל

(i) מוכרח דלא הוסיף עליו אלא דרגת שני דרבנן

(ג) וקשיא לך

(i) דהרי אותו בשר שלישי דאורייתא כבר ג"כ שני דרבנן הוא

(ii) דהרי מוכרח דאיטמא במשקין שניים דהרי אמרת דאין אוכל מטמא אוכלין

(iii) ומאחר דאיטמא במשקין שניים דהויין ראשון דרבנן מטעם כל הפוסל וכו'

(iv) וא"כ מה הוספה היא זו

(v) וכעין זה הקשינו לעיל לר' יוסי בד"ה ולד טומאה עיין שם

(ד) עכשיו לעיל השבנו לקושיא זו לר' יוסי בשני אופנים

(i) דין כל הפוסל עוד לא הותקן

(ii) הבשר נטמא דרבנן בעצים ולבונה שניים

(ה) אבל לריש לקיש

(i) מוכרח לתרץ רק באופן א'

(ii) דהרי קמבעיא לי' לקמן

(1) אי קבעו דרגות תרומה בכלל בעצים ולבונה

(3) מהרש"א

(א) יכולין היו התוספות לחזק קושייתם

(ב) דהרי ריש לקיש קבע דאף לר' מאיר משתעי ר' חנינא

(i) בבשר שבתחלתו ה' שלישי דאורייתא

(ג) ידוע לנו מסוגיא בדף טז. דר' מאיר אית לי' דמשקין אינן מטמאין דאורייתא

(ד) וא"כ קשה דהיאך יצוייר לר' מאיר דין שלישי דאורייתא באוכלין כל עיקר

(i) דהרי אי נגע באוכלין

(1) אינו נטמא אלא מדרבנן מטעם אין אוכל מטמא אוכל

(ii) ואי נטמא במשקין

(1) טומאתו ג"כ דרבנן דהרי משקין אינן מטמאין דאורייתא

(iii) ואין לומר דנטמא בכלי טמא דאורייתא

(1) דהרי ליכא כלי טמא דאורייתא אלא אב או כלי ראשון

(2) בכך דאוכלין לכל הפחות שני הוי ולא שלישי

- (ה) שים לב
- (i) דהאי קושיא אינה מבוססת על כל הפוסל וכו'
- (ii) והלכך אינה מתורצת אף אי אמרת דאכתי לא הותקנה האי תקנה
- (ו) {עיינן כזה בעמוד 29 דלא מצינו שלישי דאורייתא אלא במשקין שלישי ולא באוכלין שלישי}
- (4) ניהדר לתוספות (כמבואר במהרש"א)
- (א) קבענו דריש לקיש קסבר
- (i) דר' מאיר מפיק לי' לדיני' מר' אליעזר ור' יהושע
- (ii) ומשום דלא יליף לי' מדר' חנינא
- (iii) לית צורך לאוקמי' לר' חנינא בבשר שבתחלה נטמא בטומאה דרבנן
- (ב) קשיא א'
- (i) אבל משמע מלשונו דריש לקיש
- (1) דפליג אר' ירמי' משום
- (2) דעדיף לי' לאוקמי' לר' חנינא בשלישי דאורייתא
- (ii) אמאי לא פירש ביותר פשטות
- (1) דפליג אר' ירמי'
- (2) משום דס"ל לריש לקיש דאיסור אינו דומה לטומאה
- (3) כמו שפירשנו באריכות לעיל
- (ג) תירוץ
- (i) לא רצה ריש לקיש אלא להשמיענו
- (ii) דיש מקור לדינו דר' מאיר מר' יהושע
- (iii) דיכולין לאוקמי'
- (1) אף אי מוקמתי' לר' חנינא בשלישי דאורייתא
- (2) באופן דבו אליבא דר' ירמי' אין למילף מיני' דיני' דר' מאיר
- (ד) קשיא
- (i) מסקינן לריש לקיש דר' מאיר קא מפיק דיני' מר' יהושע
- (1) מטעם דכיון דסופה לאיבוד מטמאין איסור בידים
- (ii) אמאי לא נתיר מאותו סברא גם להוסיף טומאה לאיסור דרבנן
- (iii) ואמאי מדייק ריש לקיש דר' חנינא משתעי דוקא בשלישי דאורייתא
- (ה) תירוץ
- (i) לא אמרה אלא לדברי ר' אליעזר
- (ii) דפליג בחבית ב'
- (iii) וס"ל דאסור לטמאות אף מה שהולך לאיבוד
- (iv) ולדידי' לא מותר אלא דאורייתא מצד דינו דר' חנינא

- (1) דמתיר להוסיף טומאה לטומאה דאורייתא
- (2) בלי סיוע מטעם דהלכה לאיבוד

דף טו:

גמ' אי הכי מאי מודה

(1) גמרא

- (א) ר' חנינא מתיר להעלות טומאת קדשים משלישי לשני
- (ב) ר' עקיבא מוסיף דמותר להוסיף דרגת שני לטומאה לתרומה פסולה בדרגת שלישי
- (ג) אמר ר' מאיר מדבריהם למדנו ששורפין תרומה טהורה עם הטמאה בפסח
- (ד) אמר ר' יוסי אינה מן המדה וכו'
- (ה) בשלב "נימא קסבר" ולאח"כ במימרי דר' ירמי'
 - (i) סבירא לן

- (1) דמדבריהם משמעו מדברי ר' חנינא ור' עקיבא
- (2) ודר' חנינא משתעי כשמתחיל בשלישי דרבנן
- (3) ודר' מאיר מדמה

(א) איסור דרבנן דחמץ בשעה שש

(ב) לטומאה דרבנן

(ו) ואתא ריש לקיש לאפלוגי ולומר

- (i) דמדבריהם דר' מאיר משמעו מדברי ר' אליעזר ור' יהושע
- (ז) וקס"ד דריש לקיש קמכווין לברייתא ("חבית א")

(i) דחבית שנוולד בה ספק טומאה

(ii) ומשום דאינה ראוי' אלא להסקה ואין בה דין שמירה

(1) מתיר ר' יהושע לגרום טומאה לאותה תרומה תלוי'

(iii) ודמדמה לה ר' מאיר חמץ בשעה שש

(1) דגם הוא אינו ראוי אלא לשריפה

(ח) וקמסיק דאין לו לר' מאיר ללמוד דינו מחבית א'

(i) דהרי ר' מאיר מתיר לטמא תרומת חמץ בידים

(ii) משא"כ ר' יהושע דאינו מתיר לטמא תרומה תלוי' אלא בגרמא

(ט) ואסקינן דלריש לקיש

(i) כוון ר' מאיר לברייתא ("חבית ב")

(1) דשם מתיר ר' יהושע לטמא תרומה טהורה בידים

(2) אי בלא"ה סופה לאיבוד כשתפול בחולין טמאה

(ii) ור' יוסי פליג עלי' דשאני חבית ב' דחוששין להפסד מרובה

(י) אח"כ מביא רבא לברייתא

(i) דבה מזכירים לר' מאיר ור' חנינא בסגנון שהובאו במשנה

- (ii) ואומרים דר' יוסי פליג עלי' דר' מאיר
- (1) דאינה מן המדה
- (2) ומוסיף ר' יוסי (מאי דליתא במתניתין)
- (א) דטעמי' דאין ללמוד מדר' חנינא ודר' עקיבא
- (i) משום דאין לדמות איסור לטומאה או פסול
- (3) ורק אח"כ קאמר ר' יוסי
- (א) דלדידי' (משא"כ לר' שמעון, עיין לעיל בד"ה יניחנה בעמוד 25)
- (ב) קסבר ר' יהושע דמותר לשרוף חמץ טמאה בתרומה טמאה
- (i) אבל אסור לשרוף תלוי' עם טמאה
- (ii) וכ"ש דאסור לשרוף טהורה עם טמאה
- (יא) ומקשה רבא מברייתא זו לריש לקיש
- (i) דאם איתא דר' מאיר קמפיק דיני' מדר' יהושע דחבית ב' ולא מדברי ר' חנינא ור' עקיבא
- (ii) ה' לו לר' יוסי לפירושי' למאי דפליג ותנא "אינה היא מן המדה"
- (1) בזה דחבית שונה מחמץ וכו'
- (2) ולא לפירושי חילוקי בין דין דר' מאיר ודיני ר' חנינא ור' עקיבא
- (יב) תירוץ לריש לקיש
- (i) טעה ר' יוסי וקסבר דר' מאיר מפיק לי' לדיני' מדר' חנינא ודר' עקיבא
- (ii) והלכך מעיקרא מקשה לר' מאיר מחילוקי בין טומאה ופסול ובין איסור
- (iii) ולאחר שהשיב לי' ר' מאיר דאדר' יהושע קסמך
- (iv) אהדר לי' ר' יוסי דגם מדר' יהושע אין לאפוקי' דאין לדמות תלוי' לטהורה וכו'
- (יג) ור' ירמיה פליג וקסבר
- (i) דאכן ר' מאיר מדבריהם דר' חנינא ור' עקיבא קאמר
- (יד) קשיא לר' ירמי'
- (i) במשנה
- (1) דלא כברייתא
- (ii) לאחר דפליג ר' יוסי (באומרו אינה מן המדה) אר' מאיר
- (iii) קמפרש ר' יוסי דשאני ציורו דר' יהושע
- (1) דר' יהושע קמיירי בתלוי'
- (2) ולא בטהורה דמיירי בי' ר' מאיר
- (iv) ועכשיו דקבענו דר' מאיר מפיק דיני' מדר' חנינא
- (v) אמאי טרח ר' יוסי במשנה בענין דר' יהושע
- (טו) תירוץ
- (i) באמרו אינו מן המדה

(1) כוון ר' יוסי למימר דאין להפיק דיני' דר' מאיר מדר' חנינא

(ii) וכשממשיך דאין להפיק דיני' דר' מאיר מר' יהושע

(1) כוון ר' יוסי לומר

(א) עכשיו שפירשתי דאין להפיק מר' חנינא

(ב) אל תאמר דמיהת איכא לאפוקי מדר' יהושע

(2) מהרש"א

(א) קשיא

(i) קצת דוחק לומר דב"אינו מן המדה"

(1) נכלל תשובתו דר' יוסי דאין להפיק דיני' דר' מאיר מדר' חנינא

(ii) אמאי לא משני ביותר פשיטות כדלעיל לקושיא לר"ל מברייתא

(1) דטעה ר' יוסי וס"ד דר' מאיר מפיק לי' מדר' יהושע

(2) והלכך מקשה אינה מן המדה דאין ללמוד מדר' יהושע

(ב) תירוץ

(i) דלעיל כשהקשינו לריש לקיש מברייתא

(1) ותירצנו דר' יוסי טעה וסבר דמדר' חנינא קגמר

(2) לאח"כ כשהשיבו ר' מאיר דמדר' יהושע קגמר

(3) חזר ר' יוסי והקשה דאין לדמותו לחבית א'

(ii) אבל עכשיו כשהקשינו לר' ירמי' ממשנה

(1) אי טעה ר' יוסי דר' מאיר מפיק לי' מר' יהושע

(2) מסתבר דהשיבו ר' מאיר

(א) דמדר' חנינא הפיק דיני'

(3) ולא מצינו דלאחר שהשיבו ר' מאיר דמיפק מר' חנינא

(א) השיב לי' ר' יוסי מאומה

(ג) קשיא

(1) ונימא הא דלא הדר לאח"כ לאקשוויי ללימודו מדר' חנינא

(2) משום דאודויי אודי לי' דמצי להפיק דיני' מר' חנינא

(ד) תירוץ

(i) אי לבסוף אודי לי' ר' יוסי לטענתו דר' מאיר דמדר' חנינא נפקא

(ii) לא הו"ל למשנה למסתם טעמי' דר' מאיר דלו הודה ר' יוסי

רש"י ד"ה ר' יוסי לטעמי' כו' ורבינא דאית לי' כו' ומוקי לה לתוס' טומאה דר'

(1) נקודות הקדמה

- (א) איתא בדף יד. דרבינא ס"ל דאין אוכל מטמא אוכל דאורייתא
- (ב) מדרבנן משקין שהיו שניים או שלישיים
 - (i) נעשין ראשון דרבנן מאליהם
 - (ii) מטעם כל הפוסל את התרומה (דהיינו שלישי) מטמא משקין להיות תחלה

(2) גמרא

- (א) ר' חנינא מתיר להוסיף טומאת שני לבשר קדש שלישי
- (ב) ר' עקיבא מוסיף דמותר להוסיף דרגת שני לטומאה לתרומה פסולה בדרגת שלישי
- (ג) אמר ר' מאיר מדבריהם למדנו ששורפין תרומה טהורה עם הטמאה בפסח
- (ד) אמר ר' יוסי אינה מן המדה וכו'
- (ה) ריש לקיש ס"ל

- (i) דמדבריהם דר' מאיר משמעו מדברי ר' אליעזר ור' יהושע
- (ii) מברייתא

- (1) דבה מתיר ר' יהושע לטמא תרומה טהורה בידיים
 - (2) אי בלא"ה סופה לאיבוד כשתפול בחולין טמאה
 - (iii) ור' יוסי פליג עלי' דשאני דינא דהאי ברייתא דחוששין להפסד מרובה
- (ו) ור' ירמיה קמסיק

- (i) דאכן ר' מאיר מדבריהם דר' חנינא ור' עקיבא קאמר
- (ii) וקא מישתעי ר' חנינא בבשר שנטמא במשקין שניים

(1) דר' יוסי ס"ל דמשקין מטמאי דאורייתא

(א) והלכך נעשה הבשר שלישי דאורייתא

(i) ואין לדמהו לאיסור דרבנן בחמץ

(2) ור' מאיר ס"ל דמשקין אינן מטמאי דאורייתא

(א) והלכך נעשה הבשר שלישי דרבנן

(i) ואית לדמהו לאיסור דרבנן בחמץ

(iii) ותדע

- (1) דמשום דמשקין שניים נעשין ראשונים מאליהן כדאמרן
- (2) אותו בשר שנגע בהן
- (3) נעשה שני מדרבנן
- (4) חוץ ממה שנעשה שלישי דאורייתא

(3) רש"י

(א) קשיא

(i) לרבינא אי אפשר לפרושי מתניתין אליבא דר' ירמי'

(ii) דהרי לדידי'

(1) כשנוגע אותו בשר שהוא שני מדרבנן ושלישי דאורייתא

(2) לבשר ראשון

(3) אינו נעשה שני דאורייתא דהרי לדידי' אין אוכל מטמא אוכל

(iii) וא"כ מאי רבותי' דר' חנינא דיכול לשורפו בבשר ראשון

(1) וליעשות שני דרבנן

(2) הלא כבר נעשה שני דרבנן כשנגע במשקין

(ב) תירוץ (כמבואר במהרש"א)

(i) מוכרח דרבינא בשיטתו דריש לקיש אזיל

(ii) דמחלקותם דר' מאיר ור' יוסי

(1) תלוי באם לדמות חמץ בפסח

(א) לדינו דר' יהושע

(ב) דמתיר לטמא תרומה שסופה לאיבוד

(iii) ור' חנינא במשנה

(1) לא קמיירי בכלל בשנטמא הבשר במשקין

(2) אלא כשנעשה שלישי דאורייתא ולא שני דרבנן⁹

(ג) קשיא

(i) היאך הגיע לשלישי דאורייתא

(ד) תירוץ

(i) כשנטמא ע"י עצים ולבונה וס"ל דעצים ולבונה מטמאין דאורייתא

(ii) דאי נטמא באוכל לא איטמא אלא דרבנן מטעם דאין אוכל מטמא אוכל

(iii) ואי נטמא במשקין שניים

(1) נעשין משקין מאליהן ראשונים דרבנן

(2) ומטמאין הבשר לשני דרבנן

(3) וא"כ כשנוגעין אח"כ בבשר ראשון ליכא הוספה לטומאותן

(iv) ואי נטמאו בכלי שני

(1) הלא כלי נעשה שני רק מדרבנן כדקבענו בדף יד:

(2) ואוכל שניטמא בו אינו טמא דאורייתא

(v) ואגמרן ר' חנינא דמותר לעשותן שני דרבנן בנגיעה לאוכל ראשון

⁹דאי אוקמת' בשלישי דרבנן ע"י משקין לא תמצא העלאת דרגתי' בנגיעתו לראשון, אבל ראה קושית מהרש"א להלן

4) מהרש"א

(א) מאי דכתב רש"י וז"ל "דאיכא עלה טומאה דרבנן"

(i) כוונתו אינו לטומאתו דמעיקרא

(1) דהרי אותו טומאה דאורייתא הוא

(ii) אלא לתוספת טומאתו כשנגע אח"כ בראשון

(iii) דאותו תוספת דרבנן היא מצד אין אוכל מטמא אוכל

(ב) קשיא

(i) שמא נפרש כוונת רש"י לרבינא

(ii) דר' נחוניא קמירי בציור ה"נימא קסבר" בעמוד 4

(iii) כלומר

(1) דטומאתו שלישי דרבנן אף לר' יוסי

(2) משום דנטמא בכלי שנטמא בשרץ¹⁰

(iv) ומשום דבציור זאת ליכא משקין

(1) אינו שני דרבנן

(v) וקמ"ל ר' חנינא דמותר להוסיף עליו שני דרבנן

(vi) ולשונו של רש"י "כיון דאיכא עלה טומאה דרבנן"

(1) קאי בפשיטות אטומאתו דמעיקרא דאכן מדרבנן הוא

(ג) תירוץ

(i) אי אפשר לפרש לרש"י דרבינא מוקי לה לר' חנינא בבשר שנטמא

(1) בכלי שנטמא בשרץ

(ii) דאל"ה אמאי פירש רש"י דלרבינא פליגי ר' מאיר ור' יוסי כשטת ריש לקיש

(iii) נימא לרבינא דפליגי בדר' חנינא כדאמרין לעיל לפירוש רש"י בעמוד 4

(1) דר' מאיר מדמי איסור לטומאה ור' יוסי פליג עלי'

(ד) קשיא

(i) אי אפשר לרש"י לפרש פלוגתתם דר' מאיר ור' יוסי באי מדמין איסור לטומאה

(1) דמאחר דאסיק אדעתין דיני' דר' יוחנן דכ"ע מודה דשורפין בשעה ז'

(2) ליכא למ"ד דאין מדמין איסור לטומאה

(3) וא"כ חזרה קושיא לדוכתא

¹⁰עיינן בתמצית סוגיין דתוספות פליג עלי' דרש"י וס"ל דגם בשלב "נימא קסבר" לא מוקמינן לר' חנינא כשנטמא מכלי שנטמא בשרץ אלא מוקמינן לי' כשנטמא במשקין כבאוקמתא דר' ירמיה'. ועיינן עוד בתמצית הסבר מחלקותם דרש"י ותוספות. בקיצור, לרש"י פליגי ר' מאיר ור' יוסי באי מדמין איסור לטומאה (דהרי ליכא לאפלוגי באי טומאתו דאורייתא דהרי הכל מודים כשנטמא בכלי שנטמא בשרץ דטומאתו אינו אלא דרבנן). ומקשו בתוספות דלא מסתברא דלא אסיק אדעתיהו דלר' יוחנן מוכרח דמדמין איסור לטומאה, והלכך אוקמוהו תוספות לנימא קסבר דטומאתו דרבנן לר' מאיר מטעם דנטמא במשקין ומשקין אינן מטמאין דאורייתא, ופליגי ר' יוסי עלי' דס"ל דמשקין מטמא דאורייתא

- (א) דנוקי דיני' דר' חנינא אליבא דרבינא בכלי שנטמא בשרץ כבשיטת "נימא קסבר"
(ב) ולא תיקשי לך האי דרש"י לא מצי לאוקמי לפלוגתייהו דר"מ ור"י באי מדמין איסור
לטומאה

(ה) תירוץ

- (i) דא"כ מיהת יוקשה לרבינא
(ii) אמאי פליג ר' יוסי אדיני' דר' מאיר
(iii) ואמאי לא מודי לי' למאי דמפיק ר' מאיר דיני' מר' חנינא
(iv) מאחר דמסקינן מר' יוחנן דמדמין איסור לטומאה

תד"ה נימא קסבר

(1) גמרא

- (א) ר' חנינא מתיר להוסיף דרגת שני לבשר קדש שני
 - (ב) אמר ר' מאיר מדבריהם למדנו ששורפין תרומה טהורה עם הטמאה בפסח
 - (ג) ר' עקיבא מוסיף דמותר להוסיף דרגת שני לטומאה לתרומה פסולה בדרגת שלישי
 - (ד) אמר ר' יוסי אינה מן המדה וכו'
 - (ה) בשלב "נימא קסבר" ולאח"כ במימרי דר' ירמי'
- (i) סבירא לן

- (1) דמדבריהם משמעו מדברי ר' חנינא ור' עקיבא
- (2) ודר' חנינא משתעי כשמתחיל בשלישי דרבנן
- (3) ודר' עקיבא משתעי בפשיטות בפסול דאורייתא
- (4) ודר' מאיר מדמה

(א) איסור דרבנן דחמץ בשעה שש

(ב) לטומאה דרבנן אליבא דר' חנינא

(ו) ואתא ריש לקיש לאפלוגי ולומר

(i) דכוון ר' מאיר לברייתא דחבית ("חבית ב")

(1) דשם מתיר ר' יהושע לטמא תרומה טהורה בידיים

(2) אי בלא"ה סופה לאיבוד כשתפול בחולין טמאה

(ii) ור' יוסי פליג עלי' דשאני חבית ב' דחוששין להפסד מרובה

(ז) ר' יוחנן אומר דגם ר' יוסי מודה דמותר לשרוף תרומת חמץ בתרומה טמאה בשעה שבע

(i) כשאיסורו דאורייתא

(ii) ולא פליג אר' מאיר אלא בשעה שש

(ח) ומדברי ר' יוחנן אלו מוכח

(i) דפליג אריש לקיש

(ii) וס"ל דר"מ מפיק דיני' מדר' חנינא ולא מר' אליעזר ור' יהושע

(2) תוספות (כמבואר במהרש"א)

(א) מפרשי ההוכחה כזה:

(i) אי ס"ל לר' מאיר

(ii) דבו' מותר משום דסופו לאיבוד כריש לקיש

(iii) א"כ צ"ל דר' יוסי פליג עלי' בו' משום דלית לי' סברת דסופו לאיבוד

(iv) וא"כ אמאי יודי ר' יוסי בז'

(ב) קשיא

(i) אמאי אמרת

- (1) דאי ס"ל לר' מאיר כשיטת ריש לקיש
- (2) דבו' מותר משום דסופו לאיבוד כריש לקיש
- (3) א"כ

- (א) צ"ל דר' יוסי פליג עלי' בו' משום דלית לי' סברת דסופו לאיבוד
- (ב) ויוקשה דאמאי יודי ר' יוסי בז'

(ii) נימא

(1) דר' מאיר

- (א) כריש לקיש ס"ל ומפיק דיני' בו' מר' יהושע דסופו לאיבוד
 - (ב) ולא מפיק דיני' מר' חנינא דקא משתעי בטומאה דרבנן
- (2) וכ"ע ס"ל דלא מפקינן איסור דרבנן מטומאה דרבנן
- (3) ור' יוסי

(א) ס"ל דלא אמרינן סופו לאיבוד

- (i) דבחבית ב' שאני מטעם הפסד מרובה
 - (ב) וגם ס"ל דמדר' חנינא דבטומאה דרבנן משתעי ליכא להפיק
- (i) כמו שפירשנו לר"מ דאיסור דרבנן שאני מטומאה דרבנן
- (ג) ובשעה ז'

(i) דאסור מדאורייתא

1. ס"ל לר' יוסי שאמנם איכא להפיק דמותר לטמא
2. מר' עקיבא דבפסול דאורייתא מיירי

(ii) דאע"ג דלא ילפינן איסור מטמא בציור דר' חנינא

1. אף כששניהן דרבנן

(iii) אכן ילפינן איסור מפסול לר' עקיבא כששניהן דאורייתא

(iv) דאיסור דומה לפסול כדקבענו לעיל בד"ה הכא טהור

(v) משא"כ בשעה ו' דאיסורו אינו אלא דרבנן

(4) ועוד אומר לך דר' מאיר נמי יודה

(א) שאיכא למילף היתירא לז' מדר' עקיבא

(ב) בכך שלדידי' בז' מותר מטעם סופו לאיבוד וגם מילפותא דר' עקיבא

(ג) תירוץ

(i) אי לאו דקבענו מהוכחת ר' יוחנן

- (1) דר' מאיר בשיטת ר' ירמיה' אזיל
- (2) ומדמה איסור דרבנן לטומאה דרבנן לר' חנינא
- (3) מטעם דאיתפרש בתד"ה מדאורייתא

- (ii) לא סליק אדעתין למימר לר' יוסי דיש לדמות איסור דאורייתא לפסול דאורייתא לר' עקיבא
- (ד) וואה"נ לאחר שהוכחנו מר' יוחנן דר' מאיר מדר' חנינא קא דאין
- (i) יכולנו לפרש דר' יוסי בשעה ז' אדר' עקיבא קא סמיך
- (3) מהרש"א
- (א) ולא זו בלבד אלא דמתוספות ד"ה ר' יוסי לטעמי' מוכח
- (i) דמחלקותם דר' מאיר ור' יוסי אי משקין מטמאין דאורייתא מבוססין הן על הבנתם בדר' עקיבא
- (ii) דבין ר' מאיר ובין ר' יוסי
- (1) בשטת ר' עקיבא קא אזלי
- (2) בכך דממה שמותר לטמא פסול דאורייתא
- (3) קא ילפי דשרי נמי לטמא איסור דאורייתא בשעה ז'
- (iii) ומודי תרוייהו דמלשון הוסיף משמע דגם ר' עקיבא מודי לר' חנינא
- (1) ופליגי בהבנת ר' עקיבא בדברי ר' חנינא
- (2) דר' מאיר ס"ל
- (א) דר' עקיבא אית לי' דמשקין מטמאין דרבנן
- (i) בכך דר' חנינא בטומאה דרבנן קא משתעי
- (ii) והלכך איכא לאפוקי מיני' דמותר לטמאות אף איסור דרבנן
- (3) ור' יוסי ס"ל
- (א) דר' עקיבא אית לי' דמשקין מטמאין דאורייתא
- (i) בכך דר' חנינא בטומאה דאורייתא קא משתעי
- (ii) והלכך ס"ל דאין להפיק מיני' דיני' דר' מאיר
- (ב) ובדרך הקדמה לתוספות דלהלן ד"ה ר' יוסי לטעמי'
- (i) שים לב דאי סבירא לן דר' עקיבא ס"ל דמשקין מטמאין דרבנן
- (ii) איכא לאתויי מיני' דיני' דר' מאיר
- (iii) אף למאן דס"ל דמשקין אכן מטמאין דאורייתא
- (iv) דאפ"ה מלמדנו ר' עקיבא
- (v) דבציור דלשום מ"ד אמנם טמא דרבנן הוא
- (vi) ידין אותו מ"ד דמותר לטמאות לאותו איסור

תד"ה ר' יוסי לטעמי'

(1) גמרא

(א) לר' ירמיה פליגי ר' מאיר ור' יוסי

- (i) אליבא דר' חנינא דמתיר לטמא בשר שלישי בראשון לעשותו שני
- (ii) דתרוייהו סברי דר' חנינא משתעי בבשר שנעשה שלישי ע"י נגיעת משקין שניים
- (iii) ור"מ לטעמי' קסבר דמשקין אינן מטמאין דאורייתא

(1) בכך דבשר שלישי לטומאה דרבנן הוא

(2) ומהא דיליף ר' חנינא דמותר להעלות דרגת טומאה דרבנן

(3) מוכח דג"כ מותר לטמאות איסור דרבנן בשעה ו'

(iv) ור' יוסי לטעמי' ס"ל דמשקין מטמאין דאורייתא

(1) בכך דבשר שלישי לטומאה דאורייתא הוא

(2) ואין למילף מיני' דיני' דחמץ בשעה ו'

(א) דאינו מקולקל כל כך

(ב) דאינו אסור אלא דרבנן

(ג) ויכול להיות דאסור לטמא

(ב) בויקרא יא' איתא

(i) בפסוק לג' לענין אוכלין

(1) וכל כלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו

(2) כל אשר בתוכו יטמא ואותו תשבורו

(ii) בפסוק לד' לענין משקין

(1) מכל האוכל אשר יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא

(2) וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא

(ג) ר' עקיבא קדריש פסוק לג' לענין אוכלין

(i) כאלו כתיב יטמא (בפתח וצירי)

(ii) ומיני' קא יליף

(1) דאוכלין בתוך כלי ראשון

(א) דשניים הם

(2) מטמאין אוכלין חולין לעשותם שלישי

(ד) בדף יח. קאמר ריש לקיש

(i) דהא דאיתא כאן

(ii) דלר' יוסי משקין מטמאין דאורייתא

(iii) אליבא דר' עקיבא אמרה

- (1) דמדדריש ר' עקיבא בפסוק לג' לענין אוכלין
 (א) יטמא בפתח וצירי
- (2) ידרוש כמו כן בפסוק לד' לענין דמשקין
 (א) דמטמאין
 (ב) דגם בהו כתיב יטמא בפתח צירי
 (iv) ומשמע מדברי ריש לקיש
 (1) דר' יוסי לדידי' ס"ל דמשקין אינן מטמאין דאורייתא
 (ה) בקיצור
 (i) ר' יוסי ס"ל
 (1) לדידי' דמשקין אינן מטמאין דאורייתא
 (2) ודר' עקיבא קסבר דמשקין מטמאין דאורייתא
 (2) תוספות (כמבואר במהרש"א)
 (א) קשיא
 (i) תינה דאלו כתיב ר' יוסי לטעמי' לחודי'
 (ii) אפשר לפרש דמשמעו "לטעמי' בשטת ר' עקיבא" ולי' לא ס"ל
 (iii) אבל השתא דכתיב נמי ר' מאיר לטעמי'
 (1) דלכאורה משמעו ר' מאיר לטעמי' דידי'
 (iv) לא הו"ל לאישתמושי בהאי לישנא לגבי ר' יוסי
 (ב) תירוצ'
 (i) ר' מאיר פליג אר' יוסי
 (ii) וס"ל דגם לר"ע משקין אינן מטמאין דאורייתא
 (iii) והלכך ניחא דלשניהם משמעות "דלטעמי'" קאי אהבנתם בדברי ר' עקיבא
 (iv) וניחא נמי דמחלקותם בהבנת ר' חנינא
 (1) איננה אלא מחלוקת בהבנת ר' עקיבא בדברי ר' חנינא
 (2) דתרוייהו בשטת ר' עקיבא לפי הבנתם קא אזלי
 (א) כדפרשינן בתוספות הקודם ד"ה נימא קסבר בעמוד 42
 (ג) קשיא
 (i) הלא צודק ר' יוסי דבפסוק לג דורש ר' עקיבא יטמא בפתח צירי
 (ii) וא"כ גם בפסוק לד'
 (1) דכתיב
 (א) מכל האוכל אשר יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא
 (ב) וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא
 (iii) דיטמא דבסוף קרא אמשקין קאי

(iv) ג"כ ידרש כן

(v) ונמצא דלר' עקיבא מטמאין משקין דאורייתא

(ד) תירוץ

(i) בפסוק לד

(1) אין יטמא דסוף קרא לד' מוסב על משקין דבסוף קרא

(2) אלא מוסב על אוכלין דבתחלת קרא

(ii) ללמד דאוכלין מיטמאי רק בדאכשרי במים או במשקין¹¹

(iii) קשיא

(1) הרי מאותו יטמא דבסוף קרא ילפינן דמשקין לפחות מקבלין טומאה

(2) ואם על אוכלין מדבר מהאיך אתיא לי' לר' עקיבא דמשקין מיטמאי

(iv) תירוץ רבינו יוסף מירושלים

(1) לר' עקיבא אליבא דר' מאיר

(2) מהא גופי' דיליף מקרא לג' דחולין נעשין שלישי לטומאה

(3) מוכח דמשקין מקבלין טומאה

(4) דמוכרח דשלישי דמקבל טומאה משקין הן

(5) דקבלו טומאתן מאוכל שני

(6) דאין לומר דשני משקין הן

(א) דהרי לר' מאיר משקין אינן מטמאין דאורייתא

(7) וגם אין לומר דשני כלי הוא

(א) דמדאורייתא אין כלי נעשה שני

(8) וגם אין לומר דמדובר בעצים ולבונה

(א) דהרי מדובר בחולין

(9) וגם אין לומר דשלישי אוכלין הן

(א) דהרי קבענו דשני אוכל הוא

(ב) ובחולין כולי עלמא מודי דאין אוכל מטמא אוכל

¹¹השוה דרוש רב בדף טז.